

Załącznik do Uchwały nr 10/26
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku
z dnia 28.05.2026 r.

**Stanowisko Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku z dnia 28.05.2026 r.
w sprawie wyzwań związanych ze starzeniem się społeczeństwa, rozwojem usług
społecznych oraz deinstytucjonalizacją w obszarze pomocy i integracji społecznej
w województwie pomorskim**

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego, działając na podstawie ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego, z niepokojem odnotowuje wysoką dynamikę procesu starzenia się ludności regionu.

Rada zwraca uwagę, że proces starzenia się ludności województwa pomorskiego, mimo iż na poziomie regionalnym nie osiąga jeszcze najwyższych wartości w kraju, charakteryzuje się wysoką dynamiką oraz znacznym zróżnicowaniem lokalnym. W latach 2020–2024 udział osób w wieku 60 lat i więcej wzrósł w regionie z 23,7% do 24,6%, Biorąc jednocześnie pod uwagę drastyczne zróżnicowanie lokalne – w części pomorskich gmin seniorzy stanowią już ponad jedną trzecią mieszkańców – Rada wskazuje na konieczność odejścia od jednolitej polityki senioralnej na rzecz modelu zróżnicowanego terytorialnie i odpowiadającego na odmienne trajektorie starzenia się: od gmin starych i wyludniających się, po gminy suburbanizacyjne, które obecnie mają korzystną strukturę wieku, lecz w krótkiej perspektywie doświadczą nagłego wzrostu potrzeb opiekuńczych.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego zwraca szczególną uwagę na narastające ryzyko luki opiekuńczej wynikające ze wzrostu liczby osób starszych i osób w wieku 80 lat i więcej przy jednoczesnym kurczeniu się grupy mieszkańców w wieku aktywności zawodowej. Tradycyjny model opieki rodzinnej, oparty na założeniu, że podstawowym opiekunem osoby starszej pozostaje rodzina, staje się coraz mniej wydolny. Wymaga to rozwoju lokalnych systemów wsparcia opiekunów rodzinnych, w tym opieki wytchnieniowej, poradnictwa, usług dziennych, transportu społecznego oraz koordynacji z ochroną zdrowia.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego podkreśla konieczność rozwoju usług środowiskowych jako warunku skutecznej deinstytucjonalizacji. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, opieka sąsiedzka, asystencja, teleopieka, mobilna rehabilitacja, dowóz do lekarza, dzienne formy wsparcia i mieszkania wspomagane powinny tworzyć spójne kontinuum pomocy, pozwalające osobom starszym jak najdłużej funkcjonować w środowisku lokalnym, bez przedwczesnego kierowania do instytucji opieki całodobowej.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego wyraża również zaniepokojenie skalą deficytów w realizacji usług opiekuńczych jako zadania własnego gminy. Skala świadczenia usług – dane wskazują, że w części pomorskich gmin w latach 2024 – 2025 usługi opiekuńcze nie były świadczone w ogóle, a w ponad jednej czwartej gmin liczba osób objętych tymi usługami wynosiła od 1 do 10 osób – może oznaczać nie brak potrzeb, lecz istnienie popytu ukrytego oraz niewystarczającą zdolność lokalnego systemu do identyfikowania i zabezpieczania osób wymagających wsparcia.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego wskazuje jednocześnie, że programy rządowe wspierające rozwój usług społecznych, w tym Opieka 75+, Senior+, Korpus Wsparcia Seniora, Asystencja osobista oraz Opieka wytchnieniowa, stanowią ważne instrumentarium

wzmacniania lokalnych systemów wsparcia, jednak nie tworzą jednolitego i przewidywalnego standardu dostępności usług w województwie. Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego rekomenduje zatem, aby projektowany program „Bon Senioralny” został wykorzystany jako narzędzie realnego wzmacniania gmin o największych deficytach usług opiekuńczych. W ocenie Rady powodzenie programu wymaga nie tylko zapewnienia środków finansowych, lecz również wsparcia organizacyjnego, kadrowego i doradczego dla gmin, które dotychczas dysponowały najłabszą bazą usługową.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego podkreśla również znaczenie transportu i dostępności przestrzennej usług jako warunku realnego korzystania ze wsparcia społecznego. W szczególności na obszarach wiejskich, peryferyjnych oraz w gminach o rozproszonej zabudowie wykluczenie transportowe prowadzi do wykluczenia społecznego, ogranicza dostęp do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, dziennych form wsparcia, klubów seniora i kontaktów społecznych. Polityka senioralna powinna być zatem projektowana łącznie z polityką transportową i przestrzenną.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego wskazuje, że fundamentem usług społecznych jest stabilna i wykwalifikowana kadra. Rada uznaje zatem za konieczne wzmocnienie prestiżu zawodów opiekuńczych poprzez wdrożenie skoordynowanych działań systemowych i wizerunkowych, które przyczynią się do postrzegania zawodów pomocowych jako profesjonalnych i strategicznych dla polityki społecznej.

Jednocześnie Rada postuluje o uzupełnienie obecnego modelu edukacji, opartego głównie na szkołach policealnych i wyższych, o możliwość kształcenia kadr średniego szczebla już na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego (branżowego i technicznego), co pozwoli na szybsze przygotowanie kadr do pracy w systemie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, stanowiąc realną odpowiedź na potrzeby demograficzne regionu.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego podkreśla, że starzenie się ludności jest nie tylko zagadnieniem demograficznym, lecz także jednym z kluczowych wyzwań dla rynku pracy, systemu ochrony zdrowia, pomocy społecznej, transportu, mieszkalnictwa, finansów samorządowych oraz lokalnej gospodarki. W związku z tym polityka senioralna powinna być traktowana jako integralny element polityki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, a nie jako wąski obszar działań pomocy społecznej.

Rada apeluje o potraktowanie rozwoju usług społecznych jako strategicznej infrastruktury odporności społecznej województwa pomorskiego, co oznacza to potrzebę stałej diagnozy demograficznej i usługowej, monitorowania ryzyka luki opiekuńczej, rozwoju kadr sektora usług społecznych, współpracy między samorządami, administracją rządową, pracodawcami, związkami zawodowymi, organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej i instytucjami edukacyjnymi. W ocenie Rady konieczne jest przejście od logiki rozproszonych projektów i dotacji do budowy trwałego systemu wsparcia mieszkańców w cyklu życia – od aktywizacji i profilaktyki po opiekę środowiskową, koordynowaną i długoterminową.

Beata Rutkiewicz

Przewodnicząca

Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Gdańsku